

УДК 620.2.004.12:664.65

М.П. Головка, канд. вет. наук

М.М. Чуйко, асп.

Н.В. Верешко, канд. техн. наук

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА НОВОГО ВИДУ МАКАРОННИХ ВИРОБІВ З ДОДАВАННЯМ НАПІВФАБРИКАТУ КІСТКОВОГО ХАРЧОВОГО ТА ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ЯКОСТІ РОЗРОБЛЕНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Розраховано економічну ефективність від впровадження у виробництво нового виду макаронних виробів з додаванням напівфабрикату кісткового харчового (НКХ) та проведено інтегральну оцінку їх якості. Показано високий рівень якості й економічності нової продукції порівняно з традиційними макаронними виробами.

Расчитана экономическая эффективность от внедрения в производство нового вида макаронных изделий с добавлением полуфабриката костного пищевого (ПКП) и проведена интегральная оценка их качества. Показано высокий уровень качества и экономичности новой продукции в сравнении с традиционными макаронными изделиями.

Economic efficiency is expected from introduction in production of new type of macaronis wares with addition of semiproduct food bone (SFB) and the integral estimation of their quality is conducted. The high level of quality and economy of new products is roined by comparison to traditional macaronis wares.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ринкові відносини сьогодні вимагають становлення та формування конкурентного середовища в українській економіці, яке можливе лише за умов забезпечення підприємствами їх конкурентоспроможності як умови стійкої та високоефективної господарської діяльності. Як відомо, конкурентоспроможність підприємств пов'язана, перш за все, з конкурентоспроможністю продукції, тому що підприємство не може бути конкурентоспроможним, якщо його товар не має збуту. Тому зараз може витримати конкурентну боротьбу лише таке підприємство, яке розробляє та реалізує на ринку конкурентоспроможний товар.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні конкурентоспроможність продукції розглядають як ступінь відповідності конкретного товару у даний момент часу вимогам обраного ринку за технічними, економічними та іншими характеристиками. Тому підвищення конкурентоспроможності продукції може здійснюватись за рахунок поліпшення її якісних характеристик, зниження вартості, скорочення

витрат на виробництво та реалізацію виробів, виведення на ринок нових товарів, проведення обґрунтованої цінової політики [1].

Поліпшення якості та збагачення макаронних виробів кальцієм шляхом використання в якості кальційвміщуючої добавки напівфабрикату кісткового харчового (НКХ) спрямовані на підвищення конкурентоспроможності цієї продукції.

Розробка нового виду макаронних виробів з НКХ сприяє зміцненню конкурентної позиції підприємства на ринку. Можливість підвищення конкурентоспроможності може бути отримана за рахунок поліпшення якісних характеристик продукції й виведення нової продукції на ринок. Економічний ефект буде обумовлений можливостями розширення асортименту продукції, що випускається, залученням більш широкого кола споживачів і, відповідно, можливістю збільшення обсягу реалізації.

Визначальною умовою забезпечення ефективності виробництва є одержання можливості генерування прибутку в процесі випуску нового виду макаронних виробів з додаванням НКХ. Оскільки основні фінансово-економічні результати діяльності господарюючих суб'єктів в остаточному підсумку визначає рівень цін на товари, розробка науково обґрунтованої ціни на нову продукцію є найважливішою складовою оцінки ефективності.

Мета та завдання статті. Метою роботи було визначення економічної ефективності від впровадження у виробництво нового виду макаронних виробів з використанням НКХ та проведення інтегральної оцінки їх якості.

Вклад основного матеріалу дослідження. Оцінка економічної ефективності застосування нової технології макаронних виробів виконана шляхом визначення джерел ефекту від їх реалізації, виявлення змін поточних і капітальних витрат із впровадження цих технологій і порівняльної кількісної оцінки першого й другого. Розрахунок економічної ефективності спрощується тим, що застосування розроблених технологій не вимагає капітальних вкладень, основні засоби й заробітна платня залишаються практично незмінними; має місце лише збільшення оборотних коштів у вигляді витрат на придбання НКХ.

До джерел ефекту від реалізації розробленої технології у підприємства відносяться наступні:

- поліпшення показників якості макаронних виробів, у тому числі фізико-хімічних, варильних і споживчих;
- розширення асортименту макаронних виробів, що випускаються підприємствами харчування й харчової промисловості.

У зв'язку з вищевикладеним визнали за необхідне провести кількісну оцінку ефекту від застосування НКХ, отриману на основі розрахунку та зіставлення ціни продукції за запропонованою і традиційною технологією.

Кількісна оцінка ефективності запропонованих розробок припускає облік джерел ефекту від їх впровадження на кожному конкретному підприємстві, що застосовує ці нововведення, включаючи обсяги продукції, що випускається.

Збільшення обсягу реалізації продукції може бути досягнуто лише в результаті розширення сегмента ринку за рахунок виводу на ринок нової продукції. При цьому підприємство повинне позиціонувати на ринку свою продукцію шляхом вибору правильної комбінації між її ціною та якістю.

Важливим чинником, що формує виручку від реалізації та прибуток, є ціна. Основною оптових та відпускних цін виробничих підприємств є собівартість продукції, склад якої визначається “Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318, та методичними рекомендаціями з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, що затверджені наказом Держпромполітики України від 02.02.2001 р. № 47.

Першим етапом розрахунку собівартості нового виду макаронних виробів є розрахунок вартості сировини та матеріалів. Розрахована за рецептурами вартість сировини та матеріалів склала: для макаронних виробів з НКХ – 2442,10 грн, для традиційних макаронних виробів – 2845,00 грн.

Результати розрахунків собівартості продукції та її відпускної ціни зведені в таблиці 1.

Прибуток підприємства приймали в розмірі 15% від повної собівартості, податок на додану вартість (ПДВ) – 20% від оптової ціни підприємства.

Дані таблиці 1 свідчать, що відпускна ціна 1 кг нової продукції складає 5,80 грн, а продукту-аналогу – 5,22 грн.

З урахуванням еластичності попиту на макаронні вироби від ціни та якості розраховували можливу зміну обсягу реалізації та маси прибутку. Залежність попиту від ціни характеризує відповідний коефіцієнт прямої еластичності попиту за ціною, який показує на скільки відсотків змінюється попит споживачів при зміні ціни на один відсоток.

Коефіцієнт еластичності попиту на макаронні вироби за якістю, за оцінками експертів, складає 2, коефіцієнт еластичності попиту за ціною – 1,7.

Таблиця 1 – Розрахунок собівартості та відпускної ціни макаронних виробів (на 1000 кг готової продукції)

№ статті	Найменування статей витрат	Макаронні вироби традиційні	Макаронні вироби з НКХ
1	Сировина та матеріали	2490,94	2901,90
2	Зворотні відходи	24,91	24,91
3	Паливо та енергія на технологічні цілі	19,93	19,93
4	Основна заробітна платня	249,09	249,09
5	Додаткова заробітна платня	1,00	1,00
6	Відрахування на соціальне страхування	92,53	92,53
7	Витрати на підготовку та освоєння виробництва продукції	0,00	2,90
8	Відшкодування зносу та інші спеціальні витрати	250,00	250,00
9	Витрати на утримання та експлуатацію обладнання	40,00	40,00
10	Загальновиробничі витрати	200,07	200,07
11	Загальногосподарські витрати	350,13	350,13
12	Втрати внаслідок технічно неминучого браку	2,49	2,49
13	Супутня продукція	-	-
14	Інші виробничі витрати	24,91	24,91
<i>Виробнича собівартість</i>		3746,00	4159,45
15	Позавиробничі (комерційні) витрати	37,46	41,60
<i>Повна собівартість</i>		3783,46	4201,46
Прибуток підприємства		567,52	630,22
<i>Оптова ціна</i>		4350,98	4831,68
Податок на додану вартість		870,20	966,34
<i>Відпускна ціна за 1000 кг</i>		5221,18	5798,02
<i>Відпускна ціна за 1 кг</i>		5,22	5,80

1 а) визначали на скільки зміниться якість нових виробів (темп зміни якості T_y) порівняно з якістю продукту-аналогу (традиційного виробу) за формулою

$$T_y = \frac{|Y_1 - Y_0|}{Y_0} \cdot 100,$$

де T_y – темп зміни якості, %; Y_1 – якість нової продукції ($Y_1 = 0,85$ за розрахунком комплексного показника якості); Y_0 – якість продукту-аналогу ($Y_0 = 0,68$ за розрахунком комплексного показника якості).

$$T_y = \frac{|0,85 - 0,68|}{0,68} \cdot 100 = 25\%.$$

б) визначали на скільки зміниться ціна нових виробів порівняно з ціною продукту-конкурента (темп зміни ціни T_c) за формулою

$$T_c = \frac{|C_1 - C_0|}{C_0} \cdot 100,$$

де T_c – темп зміни ціни, %; C_1 – ціна нової продукції; C_0 – ціна продукту-конкурента.

$$T_c = \frac{|5,80 - 5,22|}{5,22} \cdot 100 = 11,1\%.$$

2. Визначали зміну об'єму реалізації продукції за рахунок впливу двох чинників:

а) підвищення ціни нових виробів порівняно з ціною продукту-аналогу Tr_c за формулою

$$Tr_c = T_c \cdot K_{ec},$$

де Tr_c – темп приросту обсягу реалізації за ціною, %; T_c – темп зміни ціни, %; K_{ec} – ціновий коефіцієнт еластичності попиту.

$$Tr_c = 11,1 \cdot 1,7 = 12,2\%.$$

б) підвищення якості нових виробів порівняно з продуктом-аналогом Tr_y за формулою

$$Tr_y = T_y \cdot K_{ey},$$

де $T_{р_я}$ – темп приросту обсягу реалізації за якістю, %; $T_я$ – темп зміни якості, %; $K_{ея}$ – коефіцієнт еластичності попиту за якістю.

$$T_{р_я} = 25 \cdot 2 = 50\% .$$

в) загальна зміна об'єму реалізації T_p складе:

$$T_p = T_{р_я} - T_{р_ц} ,$$

$$T_p = 50 - 12,2\% = 37,8\% .$$

3. Приріст обсягу реалізації визначали за формулою

$$\Delta P = (P \cdot T_p) : 100 ,$$

де ΔP – приріст обсягу реалізації, грн; P – фактичний обсяг реалізації даного виробу за певний період, грн.

$$\Delta P = (1000 \cdot 37,8) : 100 = 378 \text{ грн/т} .$$

4. Приріст маси прибутку розраховували за формулою

$$\Delta П = (\Delta P \cdot P_{п}) : 100 ,$$

де $\Delta П$ – приріст маси прибутку, грн; $P_{п}$ – рентабельність, що склалася на підприємстві, %.

$$\Delta П = (378 \cdot 15) : 100 = 56,7 \text{ грн/т} .$$

Результати розрахунків ефективності від впровадження нового виду макаронних виробів з НКХ наведено в таблиці 2.

Таблиця 2 – Економічний ефект від впровадження нового виду макаронних виробів

Джерела формування економічного ефекту	Величина економічного ефекту
Підвищення якості нового виробу, %	25,0
Підвищення ціни нового виробу, %	11,1
Темп приросту обсягу реалізації, %	37,8
Підвищення обсягу реалізації, грн./т	378,0
Приріст маси прибутку, грн./т	56,7

На наступному етапі було проведено інтегральну оцінку якості нового виду макаронних виробів з НКХ. Інтегральний показник якості складається з комплексного показника якості та такого групового по-

казника якості як економічність, що включає в себе вартість продукції. Відносні значення вартості макаронних виробів для контрольного та дослідного зразків визначали за допомогою формули

$$q_i = P_{\text{баз}} / P,$$

де P – вартість продукції; $P_{\text{баз}}$ – базове значення вартості ($P_{\text{баз}} = 4,9$ грн).

Переведення абсолютних економічних показників у відносні наведено в таблиці 3.

Таблиця 3 – Визначення відносного економічного показника якості макаронних виробів

Одиниця виміру	К _{і-п} показники якості			Відносні показники якості		
		Контроль	Дослід		Контроль	Дослід
грн	PF ₁	5,22	5,80	KF ₁	0,94	0,84

Визначали інтегральну оцінку якості макаронних виробів за формулою

$$K_{\text{інтегр.}} = K_o \cdot M_o + K_{\text{ек}} \cdot M_{\text{ек}}.$$

Коефіцієнти вагомості між комплексним показником властивостей (M_o) та економічною ефективністю ($M_{\text{ек}}$) розподілились відповідно: 0,6 та 0,4.

Результати розрахунків зведені в таблицю 4.

Таблиця 4 – Інтегральна оцінка якості макаронних виробів

Зразок	Комплексний показник	Економічна ефективність	Інтегральна оцінка
	($M_o \cdot K_o$)	($M_{\text{ек}} \cdot K_{\text{ек}}$)	$K_{\text{інтегр}}$
Контроль	0,60·0,68	0,40·0,94	0,78
Дослід	0,60·0,85	0,40·0,84	0,85

Висновки. Таким чином, під час впровадження нового виду макаронних виробів відпускна ціна підвищиться на 11,1%, а обсяг реалізації продукції і прибуток збільшаться на 378,0 і 56,7 грн відповідно на кожну тонну продукції. Інтегральна товарознавча оцінка якості макаронних виробів з НКХ на 9% вище порівняно з контрольним зразком, що свідчить про високий рівень якості й економічності розробленої продукції.

Список літератури

1. Ферапонтов, А. П. Новый подход к оценке качества продукции [Текст] / А. П. Ферапонтов // Стандарты и качество. – 1993. – № 10. – С. 55–57.

Отримано 15.03.2009. ХДУХТ, Харків.

© М.П. Головка, М.М. Чуйко, Н.В. Верешко, 2009.

УДК 658,112:658.6

О.В. Ольшанський, канд. екон. наук (ХДУХТ, Харків)

К.С. Ольшанська, асп. (ХНУ ім. В.Н.Каразіна, Харків)

К.І. Конопля, магістр (ХДУХТ, Харків)

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Розглянуто питання застосування взаємодоповнюючих системних принципів при управлінні інвестиційною діяльністю підприємств роздрібною торгівлі. Виявлено, що застосування принципів цілісності та подільності дозволяє визначити основні резерви отримання синергетичного ефекту, а застосування принципів ієрархічності та взаємозалежності системи і середовища дозволяє визначити загальний перелік проблем активізації інвестиційних процесів у торгівлі.

Рассмотрены вопросы использования взаимодополняющих системных принципов при управлении инвестиционной деятельностью предприятий розничной торговли. Установлено, что использование принципов целостности и раздельности позволяет определить основные резервы получения синергетического эффекта, а использование принципов иерархии и взаимозависимости системы и среды позволяет определить общий перечень проблем активизации инвестиционных процессов в торговле.

The problem to use system principle during investigation of enterprises activity, has determined that use principles of integrity and separateness allow to reveal the main investment activity subsystems of trading enterprises and reserves of getting synergism effect. While use hierarchy principle and principle of interrelationship between system and environment, allows to define the general list of the problems of the activization investment processes in trading, as well as asymmetry of them on lower administrative-territorial level.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Основними обставинами, що визначають необхідність застосування системного підходу до стратегічного управління інвестиційною діяльністю підприємств роздрібною торгівлі є наступне: існує багатогранність визначень